

Drs. W. Smit

No. 5.7

**BEDRIJFSRESULTATEN
VAN DE KLEINE ZEEVISSERIJ**

Voorlopige cijfers 1969

L26
5.7A asept

September 1970

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Visserij

75636 jr 1969 voorl.

Inhoud

	Blz.
WOORD VOORAF	5
HOOFDSTUK I	
INLEIDING	7
§ 1. Algemeen overzicht van de kleine zeevisserij	7
§ 2. Omvang en methode van onderzoek	9
HOOFDSTUK II	
BEDRIJFSRESULTATEN VAN DE KLEINE ZEEVISSERIJ	11
§ 1. De gemiddelde resultaten per vaartuig in de periode 1964-1969	11
§ 2. Bedrijfsresultaten per tak van visserij in 1967, 1968 en 1969	13
§ 3. Toegevoegde waarde per opvarende	16
§ 4. De ontwikkeling van de totale kleine zeevisserij in de periode 1958-1969	18
SUMMARY	21

Woord vooraf

De voorlopig berekende uitkomsten in 1969 van de kleine zeevisserij - de belangrijkste tak van de Nederlandse visserij - zijn in deze publikatie neergelegd. Voor een uitvoerige documentatie betreffende de definitieve cijfers over 1967 en 1968 zij verwezen naar L.E.I.-publikatie No. 5.8.

De kleine zeevisserij omvat de visserij met kotters en visloggers op merendeels nabijgelegen visgronden. Deze schepen worden hoofdzakelijk geëxploiteerd door schipper-eigenaren en in enkele gevallen door kleine kotterrederijen.

De kleine zeevisserij wordt uitgeoefend door vissers op arbeidsovereenkomst - de bemanning is dan in loondienst van de schipper-eigenaar of de reder - en door z.g. maatschapsvissers, waarbij de schipper-eigenaar met de overige opvarenden een maatschap aangaat. Van beide groepen zijn de resultaten in deze publikatie afzonderlijk weergegeven. In de publikatie komt tevens de invloed van de grootte der schepen en van het motorvermogen op de resultaten duidelijk tot uiting.

Een woord van dank aan die schipper-eigenaren, die vrijwillig hun medewerking aan het onderzoek hebben gegeven, is hier zeker op zijn plaats.

Het onderzoek is verricht door drs. W. Smit van de afdeling Visserij van het Landbouw-Economisch Instituut.

De Directeur,

(Prof. dr. A. Maris)

Den Haag, september 1970

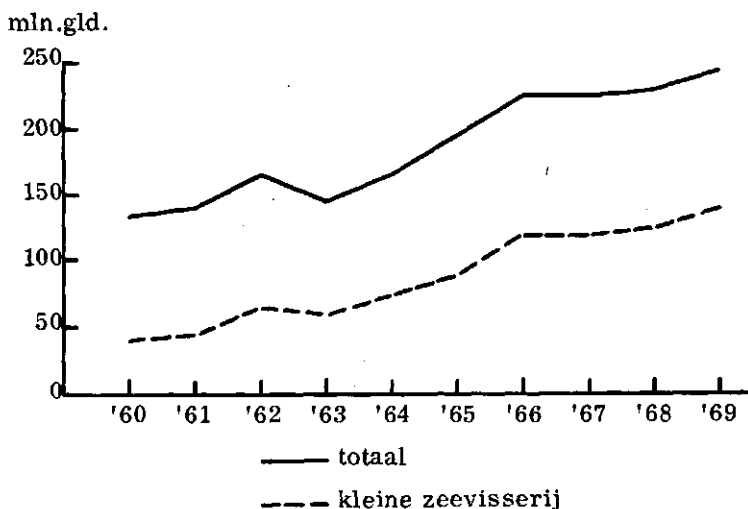
HOOFDSTUK I

Inleiding

§ 1. Algemeen overzicht van de kleine zeevisserij

De kleine zeevisserij heeft zich in de laatste jaren ontwikkeld tot de belangrijkste tak van de Nederlandse visserij. In de jaren 1966 t/m 1969 maakte de totale opbrengst van de kleine zeevisserij tussen 50 en 60% uit van de totale aanvoerwaarde van de Nederlandse visserij (zie grafiek 1).

Grafiek 1. Besomming van de Nederlandse visserij

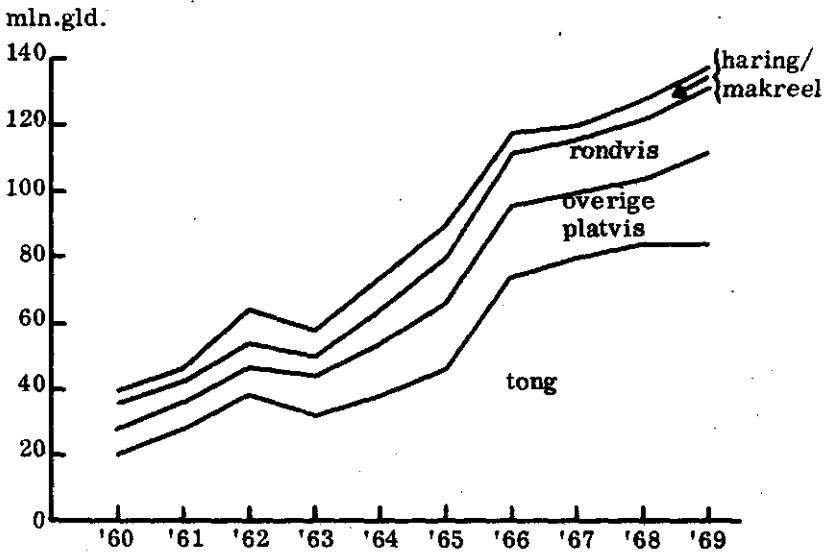
De vloot van de kleine zeevisserij heeft een belangrijke uitbreiding doorgemaakt. Per eind 1968 waren er 512 schepen, waarvoor de kleine zeevisserij hoofdbedrijf was, tegen 348 in 1960. Ook het gemiddelde motorvermogen is toegenomen: van 194 pk in 1960 tot 378 pk in 1968. In 1969 is de vloot van de kleine zeevisserij verminderd tot ongeveer 461 schepen door een aanzienlijke daling van het aantal schepen met bemanning op arbeidsovereenkomst, nl. van 143 per eind 1968 tot 98 per eind 1969. De verkleining van de vloot met bemanning op arbeidsovereenkomst hing enerzijds samen met slopen of op andere wijze uit de vaart nemen van een aantal z.g. visloggers en anderzijds met de verkoop van een aantal kotters aan schipper-eigenaren die de schepen zijn gaan exploiteren met

het maatschapscontract als basis. Het gemiddelde motorvermogen van de schepen van de kleine zeevisserij is in 1969 toegenomen tot ongeveer 423 pk.

De ontwikkeling van de kleine-zeevissersvloot bracht belangrijke investeringen met zich mee; in de periode 1966-1969 werd voor ongeveer 110 miljoen gulden in nieuwe schepen en motoren geïnvesteerd, in de overige takken van visserij was dit bedrag slechts ongeveer 30 miljoen gulden. Deze investeringen hebben uiteraard een gunstige invloed gehad op de leeftijdsopbouw van de vloot: per eind 1969 was 73% van de schepen van de kleine zeevisserij jonger dan 11 jaar.

In de samenstelling van de besomming van de kleine zeevisserij naar vissoort is in de afgelopen jaren in die zin wijziging gekomen, dat het percentage tong is toegenomen. In de periode 1960-1965 maakte de opbrengst van tong 50 à 60% uit van de totale besomming, terwijl in de jaren na 1965 dit percentage lag tussen 60 en 70 (zie grafiek 2). Een van de oorzaken van deze verschuiving is de vermindering van het aantal schepen met bemanning op arbeidsovereenkomst die in het verleden in hoofdzaak werden gebruikt voor de visserij op rondvis en in mindere mate op platvissoorten, waarbij met de zijtrawl werd gevist. De maatschapsvisseren vissen sedert het begin van de jaren zestig algemeen met de boomkor, waarbij de visserij speciaal op tong en andere platvis is gericht. Eerst in recente jaren is een aantal schepen met bemanning op arbeidsovereenkomst overgegaan op de boomkorvisserij.

Grafiek 2. Samenstelling van de besomming van de kleine zeevisserij

§ 2. Omvang en methode van onderzoek

De bedrijfsresultaten zijn berekend aan de hand van de administraties van vissers, die - op basis van vrijwilligheid - deelnamen aan de bedrijfsboekhouding voor de visserij van de afdeling Visserij van het Landbouw-Economisch Instituut. In 1967 werden de gegevens van 82 schepen voor het onderzoek gebruikt, in 1968 die van 84 schepen. De voorlopige cijfers over 1969 zijn gebaseerd op de administraties van 83 schepen.

Voor een inzicht in de rentabiliteit van de verschillende typen vaartuigen en exploitatievormen, is de kleine zeevisserij ingedeeld in groepen. De indeling is in de eerste plaats geschied naar de wijze van exploitatie: maatschap of arbeidsovereenkomst. Binnen beide categorieën zijn de schepen verder verdeeld op basis van het motorvermogen en de thuishaven.

Aangenomen kan worden dat het onderzoek een bruikbaar beeld geeft van de resultaten der kleine zeevisserij als geheel, met dien verstande dat in het algemeen de cijfers zijn gebaseerd op de wat betere bedrijven.

Het onderzoek bepaalde zich tot een feitelijke nacalculatie van de gemiddeld binnen de groepen per bedrijf behaalde bedrijfsresultaten in 1967 en 1968 en een voorlopige berekening over 1969. In 1967 en 1968 zijn opbrengsten en kosten (behalve afschrijving, rente, verzekering en proviand, welke zijn genormaliseerd) berekend aan de hand van de werkelijke ontvangsten en uitgaven.

De brutobesommingen betreffen steeds de feitelijke vangsten en opbrengsten, zonder aftrek van afslagrechten, heffingen, e.d., doch met inbegrip van premies voor aanvoer in premiekistjes.

De op korte termijn variabele kosten (zoals motorbrandstoffen, "deel", ijs, afleveringskosten) zijn vastgesteld aan de hand van de uitgaven in het betreffende jaar. De op langere termijn variabele kosten (reparatie en onderhoud, vistuig) zijn berekend op basis van de uitgaven over vier achtereenvolgende jaren.

De afschrijvingen zijn berekend over de vervangingswaarde, evenals het vermogen waarover rente in rekening is gebracht. Deze rente is bepaald op 6,2% in 1967, op 6,5% in 1968 en op 7,5% in 1969; deze percentages zijn gebaseerd op het rendement van langlopende staatsobligaties.

Voor de berekening van de voorlopige uitkomsten over 1969 is gebruik gemaakt van de werkelijke besommingen en voor zover mogelijk de werkelijke uitgaven voor belangrijke kostenposten ("deel" en gasolie). De overige kosten zijn getaxeerd.

Bij de calculaties is uitgegaan van de deelvisserij zoals die in de praktijk voorkomt. De leden van de bemanning ontvangen een "deel" (percentage) van de brutobesomming, welke voor deze berekening is verminderd met bepaalde kosten. Het "deel" van de opvarenden dient dus, behalve als een beloning voor de gepresteerde arbeid, tevens te worden gezien als een vergoeding voor het (mede) dragen van het vangst- en prijsrisico. In de kosten is het "deel" van alle opvarenden, dus ook van de opvarende eigenaars, opgenomen.

De kostenstructuur van de visserij op arbeidsovereenkomst en die van de maatschapsvisserij is verschillend. De vissers op arbeidsovereen-

komst ontvangen een kleiner "deel" vergeleken met de maatschapsvissers, doch zij ontvangen daarnaast vakantiegeld en een beloning gedurende perioden waarin om de een of andere reden niet kan worden gevist (o.a. "graailoon"). Bovendien ontvangen de vissers op arbeidsovereenkomst een gegarandeerd minimumloon. Het "deel" is bij deze groep afhankelijk van de functie aan boord. Bij de maatschapsgroep zijn in het algemeen de deellonen voor alle (volwassen) opvarenden gelijk en is betaling van graailoon een uitzondering.

De maatschapsvissers vallen sedert 1 juli 1967 onder de verschillende sociale verzekeringswetten; de vissers op arbeidsovereenkomst vielen ook voor die datum onder deze wetten.

In de kosten is geen afzonderlijke vergoeding voor leiding, toezicht en ondernemersrisico begrepen. Deze vergoedingen dienen dus, voor zover zij nog niet in het "deel" tot uiting komen, uit het netto-overschot te worden betaald.

HOOFDSTUK II

Bedrijfsresultaten van de kleine zeevisserij

§ 1. De gemiddelde resultaten per vaartuig in de periode 1964 - 1969

Uit tabel 1 (zie blz. 12) blijkt dat in het algemeen de besomming en ook het deel van een volwassen opvarende hoger is naarmate de schepen een sterker motorvermogen hebben. Bij een vergelijkbaar motorvermogen blijken de vaartuigen met bemanning op arbeidsovereenkomst in de laatste jaren wat betreft de besomming niet of weinig achter te blijven bij de maatschapskotters. Het "deel" van een volwassen opvarende (incl. graailoon e.d.) is bij de eerstgenoemde groep schepen echter belangrijk lager. Ongetwijfeld speelt hierbij de bij de schepen met bemanning op arbeidsovereenkomst gemiddeld grotere bemanning een rol.

Het nettoresultaat is eveneens voor de laatstgenoemde groep schepen aanzienlijk ongunstiger geweest dan voor de maatschapskotters. In dit verband kan worden gewezen op enkele duidelijke verschillen tussen beide groepen, die in ieder geval mede een oorzaak zijn voor de uiteenlopende bedrijfsresultaten. Genoemd kan worden in de eerste plaats de verschillende vistechiek en visgronden en de daarmee samenhangende andere samenstelling van de vangst. De maatschapsvissers vissen sinds het begin van de jaren zestig met boomkorren en vangen een relatief grote hoeveelheid tong, met daarnaast schol en in mindere mate rondvissoorten als kabeljauw, wijting en schelvis. De vissers op arbeidsovereenkomst vissen in het algemeen met de bordentrawl (zijtrawl) en vangen daarmee relatief veel rondvis en schol. De prijsontwikkeling van platvis en met name die van tong is belangrijk gunstiger geweest dan die van rondvis, zodat daaruit reeds een verklaring voortvloeit voor de betere resultaten van de maatschapsvissers. Samenhangend met het verschil in vistechiek bestaat er ook een verschil in visgrond. De visgronden van beide groepen schepen liggen echter niet in alle maanden van het jaar even ver uiteen.

In hoeverre plaatselijke verschillen in instelling en traditie een rol spelen bij de keuze van de exploitatievorm (maatschap of arbeidsovereenkomst) en bij het ontstaan van bovengenoemde verschillen in vistechiek is op grond van de beschikbare cijfers niet vast te stellen.

Een ander verschil is de grootte van de bemanning; de maatschapsvissers hebben bij een gelijk motorvermogen veelal een kleinere bemanning dan de vissers op arbeidsovereenkomst. Voorts zijn de casco's van de laatstgenoemde groep bij gelijk motorvermogen groter dan bij de maatschapskotters, hetgeen uiteraard hogere kosten met zich meebrengt.

In de laatste jaren zijn de genoemde verschillen overigens enigszins kleiner geworden. Een toenemend aantal kotters met bemanning op arbeidsovereenkomst wordt met boomkorren uitgerust, terwijl de gemiddelde bemanning van deze schepen geleidelijk kleiner wordt.

Tabel 1. Bedrijfsresultaten per vaartuig van de kleine zeevisserij 1964-1969 1)
(in 1000 gld)

	1964	1965	1966	1967	1968	1969 2)
150-200 pk:						
Maatschap Zuid						
Brutobesomming	110,8	154,3	146,9	160,0	159,3	140,4
Netto-overschot	7,2	27,6	19,8	10,8	5,6	- 0,2
Deel volw. opvarende	12,2	18,5	19,0	19,1	17,1	16,3
Maatschap Noord						
Brutobesomming	135,6	170,1	213,5	173,2	151,8	.
Netto-overschot	6,3	19,0	35,9	4,5	4,5	.
Deel volw. opvarende	13,0	17,4	21,8	17,2	12,7	.
201-300 pk:						
Maatschap Zuid						
Brutobesomming	181,3	250,0	182,8	175,6	157,8	164,7
Netto-overschot	14,7	48,3	22,5	13,6	1,7	0,6
Deel volw. opvarende	16,2	21,4	17,9	19,5	15,4	15,6
Maatschap Noord						
Brutobesomming	187,6	234,6	305,5	248,6	206,5	209,8
Netto-overschot	9,9	26,3	52,2	26,3	9,4	7,7
Deel volw. opvarende	14,9	19,5	26,3	21,0	16,3	17,2
Arbeidsovereenkomst						
Brutobesomming	158,1	202,7	281,7	243,6	240,2	.
Netto-overschot	-21,5	- 6,4	26,5	- 0,3	-13,7	.
Deel matroos	8,1	11,9	14,8	13,6	13,4	.
301-400 pk:						
Maatschap Zuid						
Brutobesomming	.	281,6	302,5	297,0	236,6	207,5
Netto-overschot	.	58,7	58,0	44,5	16,0	- 1,3
Deel volw. opvarende	.	26,1	28,3	25,5	20,4	18,7
Maatschap Noord						
Brutobesomming	250,2	302,1	389,0	355,6	285,4	284,0
Netto-overschot	13,7	44,8	67,6	40,3	17,0	8,3
Deel volw. opvarende	20,4	22,4	31,4	28,6	20,3	21,3
Arbeidsovereenkomst						
Brutobesomming	224,9	255,1	316,1	295,6	296,4	318,3
Netto-overschot	-15,9	- 5,5	17,8	- 1,6	-26,6	-28,9
Deel matroos	10,8	12,6	14,8	14,1	14,8	16,3
401-600 pk:						
Maatschap Zuid						
Brutobesomming	.	.	.	402,0	332,0	380,4
Netto-overschot	.	.	.	64,3	0,4	17,4
Deel volw. opvarende	.	.	.	29,1	23,0	30,2
Maatschap Noord						
Brutobesomming	.	.	.	355,0	385,7	429,0
Netto-overschot	.	.	.	36,5	24,4	33,3
Deel volw. opvarende	.	.	.	26,2	25,6	28,3
Arbeidsovereenkomst						
Brutobesomming	.	309,3	349,5	333,9	366,5	364,1
Netto-overschot	.	- 2,2	3,7	- 3,0	-23,1	-34,8
Deel matroos	.	13,9	15,6	15,4	16,5	18,3
>600 pk:						
Maatschap						
Brutobesomming	446,6	549,4
Netto-overschot	13,9	53,8
Deel volw. opvarende	28,5	35,2

1) In 1968 is de indeling van de vloot van de kleine zeevisserij in groepen met het oog op een betere vergelijkbaarheid gewijzigd. De cijfers van de jaren 1964 t/m 1967 zijn op overeenkomstige wijze aangepast, zodat een ononderbroken reeks gegevens over de periode 1964-1969 werd verkregen.

2) Voorlopige cijfers.

. (Nog) geen gegevens beschikbaar.

Bij de beoordeling van het inkomen per opvarende moet er ook op worden gewezen, dat bij de maatschapskotters het "deel" van een volwassen opvarende is vermeld, waarbij in het algemeen alle volwassen opvarenden op een kotter hetzelfde "deel" ontvangen. Bij de kotters met bemanning op arbeidsovereenkomst is het "deel" gedifferentieerd naar gelang de functie aan boord. Het vermelde "deel" is dat van een matroos, terwijl bijvoorbeeld de schipper in het algemeen 40 à 50% meer "deel" ontvangt dan een matroos. Voor een vergelijking van de bedrijfsresultaten is daarom de toegevoegde waarde per opvarende, waarbij verschillen in de deellonen zijn uitgeschakeld, beter geschikt. In § 3 van dit hoofdstuk wordt daarop nader ingegaan.

Een vergelijking van de verschillende groepen kotters met bemanning op arbeidsovereenkomst leert, dat weliswaar besomming en "deel" van een matroos hoger zijn naarmate het motorvermogen groter is, doch dat in de laatste jaren het nettoresultaat voor de grootste kotters het ongunstigst was. Bij de maatschapskotters waren zowel besomming als "deel" en nettoresultaat gunstiger bij een groter motorvermogen, zij het dat in enkele gevallen uitzonderingen hierop blijken. In 1969 is het nettoresultaat met name van de kotters van meer dan 400 pk ten opzichte van 1968 verbeterd, terwijl het resultaat van de kleinere kotters de dalende lijn sinds 1966 bleef volgen. Kostenstijgingen (van grondstoffen en diensten benevens door hogere uitgaven voor sociale voorzieningen) hebben een duidelijke invloed op het verloop van de nettoresultaten gehad.

§ 2. Bedrijfsresultaten per tak van visserij in 1967, 1968 en 1969

In het algemeen werden met de kleinere kotters - naast de trawlvisserij op verse vis (met boomkorren) - het meest andere takken van visserij uitgeoefend, zoals de spanvisserij en de garnalenvisserij. Met de grotere kotters (meer dan 300 pk) werd in het zuiden door de deelnemers alleen met boomkorren gevestigd; de schepen uit het noorden werden in geringe mate ook nog voor de spanvisserij gebruikt. De spanvisserij was bij de kleinere kotters wat meer op kabeljauw (gul) gericht, bij de grotere kotters meer op haringvisserij in het Kanaal. Een vrij belangrijk gedeelte van de gevangen haring werd in Belgische havens aangevoerd.

De schepen met bemanning op arbeidsovereenkomst werden, voor wat betreft de deelnemers, uitsluitend voor de trawlvisserij op verse vis gebruikt. In enkele gevallen betrof het de boomkorvisserij, doch het overgrote deel van deze kotters viste met de bordentrawl.

Bij de maatschapskotters heeft de boomkorvisserij in het algemeen positieve resultaten opgeleverd. De spanvisserij werd met wisselend succes beoefend, doch de garnalenvisserij leverde veelal nettotekorten op, vooral in het noorden.

De trawlvisserij door kotters met bemanning op arbeidsovereenkomst blijkt slechts negatieve nettoresultaten te hebben opgeleverd, waarbij 1969 het ongunstigste jaar was.

Uit de bedrijfsresultaten per maand blijkt dat voor de maatschapskot-

Tabel 2. Gemiddelde bedrijfsresultaten (x f. 1 000,-) per vaartuig in de kleine zeevisserij verdeeld naar tak van visserij in 1967, 1968 en 1969

Pk	Reisdagen		Brutobesomming		Netto-overschot		Deel volw. opvarende	
	1967	1968	1967	1968	1967	1968	1967	1968
100-149, Maatschap Noord:								
trawl	107	.	71,0	.	3,0	.	8,8	.
garn.	42	.	33,2	.	4,5	.	3,2	.
totaal	170	.	116,0	.	- 0,3	.	13,4	.
150-200, Maatschap Zuid :								
trawl	104	109	96,8	107,4	6,2	5,5	11,6	11,6
span	39	24	31,1	20,9	1,6	0,6	3,7	2,1
garn.	38	42	32,1	31,0	3,0	- 0,5	3,8	3,4
totaal	181	176	160,0	159,3	10,8	5,6	19,1	17,1
16,3								
Noord:								
trawl	136	131	147,0	128,5	7,2	5,4	14,1	11,1
span	2	14	0,8	16,2	- 0,3	2,2	0,1	1,0
garn.	33	12	25,4	7,1	- 2,4	- 3,1	3,0	0,6
totaal	171	157	173,2	151,8	4,5	4,5	17,2	12,7
201-300, Maatschap Zuid :								
trawl	98	114	109,7	120,3	8,1	5,5	12,5	11,9
span	13	6	9,3	3,3	- 1,3	- 0,6	1,1	0,3
garn.	64	50	56,6	34,2	6,8	- 3,2	5,9	3,2
totaal	175	170	175,6	157,8	13,6	1,7	19,5	15,4
15,6								
Noord:								
trawl	149	148	209,4	168,6	21,8	7,0	17,6	13,2
span	17	26	28,9	33,0	4,3	2,5	2,4	2,5
garn.	12	8	10,3	4,9	0,2	- 0,1	1,0	0,6
totaal	178	181	248,6	206,5	26,3	9,4	21,0	16,3
17,2								
Arb. overeenkomst:								
trawl	219	220	243,6	240,2	- 0,3	- 13,7	13,6	13,4

1) Voorlopige cijfers.
 . Geen gegevens beschikbaar.

Tabel 2 (vervolg) Gemiddelde bedrijfsresultaten (x f. 1000,-) per vaartuig in de kleine zeevisserij, verdeeld naar tak van visserij in 1967, 1968 en 1969

Pk	Reisdagen		Brutobesomming		Netto-overschot		Deel volw. opvarende	
	1967	1968	1967	1968	1967	1968	1967	1968
301-400, Maatschap Zuid :	177	160	297,0	236,6	44,5	16,0	25,5	20,4
trawl	177	175	297,0	236,6	44,5	16,0	25,5	20,4
Noord: trawl	181	174	351,6	272,0	40,7	15,7	28,4	19,5
span	4	11	4,0	13,4	-0,4	1,3	0,2	0,8
totaal	185	187	355,6	285,4	40,3	17,0	28,6	20,3
Arb.overeenkomst: trawl	229	222	295,6	295,4	-1,6	-26,6	14,1	14,8
401-600, Maatschap Zuid :	195	190	402,0	332,0	64,3	0,4	29,1	23,0
trawl	195	208	402,0	332,0	64,3	0,4	29,1	23,0
Noord: trawl	193	201	354,3	372,3	36,8	23,2	26,1	24,6
span	1	6	0,7	13,4	-0,3	1,2	0,1	1,0
totaal	194	204	355,0	385,7	36,5	24,4	26,2	25,6
Arb.overeenkomst: trawl	236	232	333,9	366,5	-3,0	-23,1	15,4	16,5
>600, Maatschap :	199	212	413,4	530,3	.	14,0	.	26,2
trawl	199	212	413,4	530,3	.	14,0	.	26,2
span	18	9	33,2	19,1	.	-0,1	.	2,3
totaal	217	221	446,6	549,4	.	13,9	.	28,5

1) Voorlopige cijfers.

. Geen gegevens beschikbaar.

ters in 1967 het najaar de gunstigste periode was. Ook de maand mei bleek relatief gunstige uitkomsten op te leveren. De zomermaanden, met name juli, waren ongunstiger. Bij de grotere kotters bleken de resultaten wat meer evenredig over de maanden te zijn verdeeld dan bij de kleinere.

Ook in 1968 was het najaar en ook de maand mei voor de maatschapskotters relatief gunstig, met name voor de groep Noord. Voor de groep Zuid was ook april relatief gunstig. De zomermaanden waren voor de noordkotters vrij ongunstig.

Voor kotters met bemanning op arbeidsovereenkomst werden in de winter de relatief gunstigste resultaten geboekt, zowel in 1967 als in 1968. De zomermaanden leverden voor deze schepen grote nettotekorten op. In bijna alle maanden van 1968 was het resultaat, vaak aanzienlijk, ongunstiger dan in de overeenkomstige maanden van 1967.

§ 3. Toegevoegde waarde per opvarende

Uit tabel 3 blijkt de toegevoegde waarde per opvarende in de kleine zeevisserij, alsmede die in andere takken van visserij. Onder de toegevoegde waarde zijn gerekend "deel", sociale voorzieningen, graailoon, vakantiegeld, proviand, rente en nettoresultaat. De toegevoegde waarde geeft weer wat wordt bijgedragen aan het nationale inkomen.

In 1969 is bij bijna alle groepen kotters de toegevoegde waarde per opvarende hoger geweest dan in 1968. Ook het cijfer voor de kleine zeevisserij als geheel was in 1969 gunstiger dan in 1968.

De toegevoegde waarde per opvarende was bij de maatschapsvissers hoger dan bij de vissers op arbeidsovereenkomst. In beide groepen was deze waarde hoger naarmate het schip een sterkere motor had; bij de maatschapsvissers zelfs aanzienlijk hoger.

Ten opzichte van andere takken van visserij blijkt de kleine zeevisserij in een aanzienlijk gunstiger positie te verkeren. Alleen in de mosselcultuur lag de toegevoegde waarde per opvarende in 1968 en 1969 op een met de kleine zeevisserij vergelijkbaar niveau. Het is duidelijk dat het totale cijfer van de kleine zeevisserij dan ook gunstig afsteekt tegen dat van de visserij als geheel.

In vergelijking met de toegevoegde waarde per manjaar in land- en tuinbouw en in de industrie is de toegevoegde waarde in de visserij, en in het bijzonder in de kleine zeevisserij, hoger geweest dan in de eerstgenoemde bedrijfstakken.

Tabel 3. Toegevoegde waarde per manjaar (in 1 000 gld)

	1964	1965	1966	1967	1968	1969 1)
Kleine zeevisserij:						
150-200 pk Maatschap Zuid	15,7	27,6	25,3	24,7	23,6	22,2
Maatschap Noord	15,0	23,2	31,8	22,2	17,5	.
201-300 pk Maatschap Zuid	20,1	33,1	25,0	27,4	20,1	23,2
Maatschap Noord	18,6	27,1	39,4	30,7	23,3	24,4
Arbeidsovereenkomst	9,0	15,9	25,6	19,8	18,2	.
301-400 pk Maatschap Zuid	.	39,7	40,9	38,0	26,6	24,5
Maatschap Noord	24,8	33,4	45,7	40,7	29,2	31,2
Arbeidsovereenkomst	13,4	17,0	24,1	21,6	19,3	21,8
401-600 pk Maatschap Zuid	.	.	.	44,4	29,0	39,8
Maatschap Noord	.	.	.	37,7	36,9	42,8
Arbeidsovereenkomst	.	18,6	23,4	22,4	22,3	22,6
>600 pk Maatschap	37,5	51,8
<hr/>						
Kleine zeevisserij	12,7	19,3	29,2	27,1	23,8	27,7
Grote zeevisserij	7,9	12,7	14,5	10,0	13,6	18,2
Garnalenvisserij	8,9	15,0	16,5	16,4	14,5	12,8
IJsselmeervisserij	8,7	11,0	11,4	11,1	10,7	11,4
Mosselcultuur	20,2	18,6	16,0	18,7	24,3	29,6
<hr/>						
Visserij	10,8	15,6	20,1	18,4	18,3	21,6
Land- en tuinbouw 2)	12,2	13,3	13,4	14,8	.	.
Bouwnijverheid 3)	8,7	9,8	11,2	.	.	.
Industrie, excl. bouwnijverheid, mijnbouw en nutsbedrijven 3)	11,8	13,1	14,2	.	.	.
Totaal industrie 3)	11,3	12,5	13,7	15,3	17,0	.

1) Voorlopige cijfers.

2) Netto toegevoegde waarde tegen factorkosten (lopende prijzen) per arbeidsjaareenheid; bron: L.E.I., Landbouwcijfers 1970, tabellen 71-a en 71-h.

3) Netto toegevoegde waarde tegen factorkosten (lopende prijzen) per manjaar; bron: C.B.S., Nationale Rekeningen 1968, tabellen 12 en 52.

§ 4. De ontwikkeling van de totale kleine zeevisserij in de periode 1958 - 1969

Op basis van de gemiddelde bedrijfsresultaten per groep per vaartuig, gegevens van de omvang en samenstelling van de vloot alsmede van aanvoer en besomming, is de toegevoegde waarde van de kleine zeevisserij over de afgelopen twaalf jaar becijferd (zie tabel 4). Het was onvermijdelijk dat in een aantal gevallen een arbitraire beslissing moest worden genomen, aangezien niet alle vaartuigen van de kleine zeevisserij bij het onderzoek betrokken waren. Aangenomen is dat de totale vloot het aantal schepen omvat voor welke de kleine zeevisserij hoofdbedrijf was. Weliswaar wordt met een aantal schepen eveneens de kleine zeevisserij als nevenberoep uitgeoefend, maar daartegenover staat dat een aantal vaartuigen van de kleine zeevisserij andere visserijen als nevenbedrijf hadden. Aannemende dat het in beide gevallen gaat om ongeveer dezelfde besomming, kon een verband worden gelegd tussen de vloot van de kleine zeevisserij en de totale aanvoer van de kleine zeevisserij.

Uit tabel 4 blijkt, dat zowel de vloot (in aantal schepen en naar motorvermogen) als de totale bemanning, aanvoer en besomming (op het prijspeil van 1969 berekend) in de jaren 1958 t/m 1969 zijn toegenomen. Het stijgingstempo vertoont echter grote verschillen. De procentuele stijging van genoemde factoren, alsmede van de toegevoegde waarde was als volgt: (teneinde toevallige verschillen tussen de jaren onderling uit te schakelen zijn de gemiddelde cijfers over de jaren 1967 t/m 1969 vergeleken met die over de jaren 1958 t/m 1960)

Aantal schepen	+ 58%
Totaal motorvermogen	+ 216%
Aantal opvarenden	+ 67%
Aanvoer	+ 86%
Besomming 1)	+ 155%
Kosten 1) (excl. "deel", enz.)	+ 156%
Toegevoegde waarde 1)	+ 154%

1) Prijspeil 1969.

Opmerkelijk is de aanzienlijke toeneming van het totale motorvermogen. Zowel aanvoer als besomming (tegen prijzen van 1969) zijn bij deze stijging achtergebleven, echter ook de stijging van de kosten (excl. "deel" etc.), die even groot was als die van de besomming.

De uitbreiding van de vloot, gepaard gaande met een zeer aanzienlijke uitbreiding van het motorvermogen, heeft geleid tot een ongeveer 40% lagere aanvoer per pk. Zowel besomming als kosten (excl. "deel") per pk daalden met ongeveer 20%, zodat de toegevoegde waarde per pk eveneens met 20% is afgenomen.

Het motorvermogen per opvarende nam met bijna 90% toe. De aanvoer per opvarende steeg met ongeveer 12%, terwijl de besomming en de kosten alsmede de toegevoegde waarde per opvarende met ruim 50% vermeerderde.

Tabel 4. Ontwikkeling van de toegevoegde waarde in totaal, per pk en per opvarende in de kleine zeevisserij over de periode 1958-1959 (constante prijzen, prijspeil 1969)

	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969 1)
Aantal schepen (gemiddelde van het aantal per begin en einde jaar)	282	304	333	373	426	469	492	474	453	470	496	487
Totaal motorvermogen (in 1000 pk)	47	53	62	75	91	108	123	128	129	144	175	194
Totaal aantal opvarenden	1312	1423	1591	1818	2098	2347	2434	2381	2312	2372	2460	2398
Aanvoer (mln. kg):	45	49	51	55	68	78	87	88	89	85	91	93
w.v. tong (in procenten)	(11)	(10)	(14)	(18)	(19)	(14)	(8)	(13)	(26)	(25)	(23)	(19)
Besomming (mln. gld):	50	50	59	69	92	79	93	110	135	133	136	138
w.v. tong (in procenten)	(45)	(47)	(51)	(59)	(57)	(56)	(52)	(50)	(63)	(67)	(66)	(62)
Kosten (mln. gld) 2)	24	27	30	36	44	47	54	54	58	62	73	71
Toegevoegde waarde (mln. gld)	26	23	29	33	48	32	39	56	77	71	63	67
Aanvoer (kg) per pk	949	923	821	739	746	720	707	690	687	589	520	480
Besomming (gld) per pk	1058	947	954	923	1012	733	759	862	1046	921	780	708
Kosten (gld) per pk	511	504	483	487	487	431	440	426	449	431	421	366
Toegevoegde waarde (gld) per pk	547	443	471	436	525	302	319	436	597	490	359	342
Motorvermogen per opvarende (pk)	36	37	39	41	43	46	51	54	56	61	71	81
Aanvoer (1000 kg) per opvarende	34	34	32	30	32	33	36	37	38	36	37	39
Besomming (1000 gld) per opvarende	38	35	37	38	44	34	38	46	58	56	55	57
Kosten (1000 gld) per opvarende	18	19	19	20	21	20	22	23	25	26	30	30
Toegevoegde waarde (1000 gld) per opvarende	20	16	18	18	23	14	16	23	33	30	25	27

1) Voorlopige cijfers.

2) Exclusief "deel", sociale voorzieningen, graailonen e.d., proviand en rente.

De volgende cijfers geven een beeld van de procentuele verandering in een aantal grootheden van de maatschapsvissers en die op arbeidsovereenkomst afzonderlijk (eveneens 1967-1969 ten opzichte van 1958-1960):

	Maatschap	Arbeids- overeenkomst
Aantal schepen	+ 80%	+ 22%
Totaal motorvermogen	+ 329%	+ 96%
Aantal opvarenden	+ 113%	+ 17%
Aanvoer	+ 69%	+ 116%
Besomming 1)	+ 257%	+ 52%
Kosten 1) (excl. "deel", enz.)	+ 245%	+ 74%
Toegevoegde waarde 1)	+ 270%	+ 29%
Besomming per pk	- 17%	- 22%
Kosten per pk	- 20%	- 11%
Toegevoegde waarde per pk	- 14%	- 34%
Besomming per man	+ 69%	+ 32%
Kosten per man	+ 65%	+ 50%
Toegevoegde waarde per man	+ 72%	+ 11%

1) Prijspeil 1969.

Het blijkt dat de meeste investeringen in de kleine zeevisserij zijn verricht door de maatschapsvissers. Deze hebben geleid tot een belangrijk hogere toegevoegde waarde per man (gecorrigeerd voor de waarde-daling van de gulden) dan bij de vissers op arbeidsovereenkomst.

De oorzaak van de grote stijging van de besomming van de maatschapsvissers in vergelijking met de stijging van de aanvoer, kan waarschijnlijk geheel worden toegeschreven aan het feit dat het aandeel van tong in de vangst belangrijk is toegenomen.

Bij de groep vissers op arbeidsovereenkomst was daarentegen de stijging van de besomming kleiner dan die van de aanvoer. Bij deze groep vissers is het aandeel van tong in de vangst waarschijnlijk kleiner geworden.

De verschillen tussen de groep maatschapsvissers en de groep vissers op arbeidsovereenkomst zijn eerst na 1963 ontstaan, toen de maatschapsvissers zich op de boomkorvisserij gingen toeleggen.

Summary

The report deals with the financial results of the Dutch near water fisheries, mainly with cutters, up to 1969. The greater part of these fisheries takes the shape of double beam trawling, the main product being flatfish and especially sole. A small part of the fleet uses the side-trawl to catch roundfish and plaice. Occasionally a number of cutters also is engaged in pair-trawling, mostly on herring and for the smaller craft on small cod.

The near water fleet is mainly owned by the skippers, only a few cutters belong to small companies. As a result of continuous investments the fleet increased from 348 units with an average capacity of 194 hp at the end of 1960 to 461 ships averaging 423 hp at the end of 1969. About 73 per cent of the fleet aged up to ten years. The gross receipts of the whole fleet totalled some 140 million guilders in 1969 of which soles brought in about 84 million. In 1960 the gross earnings reached 40 million guilders.

The average financial results per ship as shown in the following table appear to vary within a wide range. To obtain a clear view of the variations in the results the fleet is classified into a number of groups according to the machine power of the ships. In addition the ships are distinguished according to the way the crew is signed on. On the greater part of the fleet the fishermen form a partnership generally implying equal pay for each adult member of the crew calculated as a percentage of the gross receipts only and without any minimum. On the remaining part of the fleet a labour contract is made up containing a minimum income, varying percentages of the gross receipts according to the rank and a right of pay when the ship is not sailing. Both groups in general also differ as to the type of fishing and fishing grounds. The ships of the partnership group are equipped with double beam trawls while in the labour contract group the side trawl is the most common type of gear.

According to differences in fishing grounds the partnership group is underdivided in a group "South" (vessels registered south of IJmuiden) and a group "North" (vessels registered in IJmuiden and farther north). The fleet of the labour contract group is mainly registered in Katwijk.

A general analysis of the results of the various groups leads to the conclusion that the vessels of the partnership groups obtained considerable better results than the ships of the labour contract groups. This was the case both in relation to the net result and with regards to the average income per fisherman. The results of the vessels of the partnership group were the better the greater the machine power.

Average results per cutter of the Dutch near water fisheries (thousands of guilders)

		1964	1965	1966	1967	1968	1969 1)
150-200 hp	Partnership South:						
	gross receipts	111	154	147	160	159	140
	net profit	7	28	20	11	6	- 0
	income per man	12	19	19	19	17	16
	Partnership North:						
	gross receipts	136	170	214	173	152	.
net profit	6	19	36	5	5	.	
income per man	13	17	22	17	13	.	
201-300 hp	Partnership South:						
	gross receipts	181	250	183	176	158	165
	net profit	15	48	23	14	2	1
	income per man	16	21	18	20	15	16
	Partnership North:						
	gross receipts	188	235	306	249	207	210
	net profit	10	26	52	26	9	8
	income per man	15	20	26	21	16	17
	Labour contract:						
	gross receipts	158	203	282	244	240	.
	net profit	-22	- 6	27	- 0	-14	.
	income per deck-hand	8	12	15	14	13	.
301-400 hp	Partnership South:						
	gross receipts	.	282	303	297	237	208
	net profit	.	59	58	45	16	- 1
	income per man	.	26	28	26	20	19
	Partnership North:						
	gross receipts	250	302	389	356	285	284
	net profit	14	45	68	40	17	8
	income per man	20	22	31	29	20	21
	Labour contract:						
	gross receipts	225	255	316	296	295	318
	net profit	-16	- 6	18	- 2	-27	-29
	income per deck-hand	11	13	15	14	15	16
401-600 hp	Partnership South:						
	gross receipts	.	.	.	402	332	380
	net profit	.	.	.	64	0	17
	income per man	.	.	.	29	23	30
	Partnership North:						
	gross receipts	.	.	.	355	386	429
	net profit	.	.	.	37	24	33
	income per man	.	.	.	26	26	28
	Labour contract:						
	gross receipts	.	309	350	334	367	364
	net profit	.	- 2	4	- 3	-23	-35
	income per deck-hand	.	14	16	15	17	18
More than 600 hp	Partnership:						
	gross receipts	447	549
	net profit	14	54
	income per man	29	35

1) Provisional figures.

. = Data not available.